

OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING GREEN TRANSPORT INFRASTRUCTURE

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17818032>

Muminova Dilrabo Rakhmatullaevna

*Teacher, Tashkent Branch of Samarkand State University of Veterinary Medicine,
Animal Husbandry and Biotechnology*

ABSTRACT. *This article comprehensively examines the importance, main directions and practical possibilities of developing green transport infrastructure. Based on modern environmental requirements, the author analyzes the importance of charging stations for electric vehicles, bicycle and pedestrian paths, ecological models of public transport, as well as digitalization in the transport sector. The article shows the environmental, economic and social advantages of green transport and highlights promising areas for the development of this sector in Uzbekistan. The results of the study substantiate that the sustainable development of green transport infrastructure serves to increase the efficiency of the national economy and ensure environmental sustainability.*

KEYWORDS. *Green transport, eco-transport, electric vehicle, charging station, bicycle infrastructure, pedestrian walkways, public transport, ecology, carbon emissions, digitalization, sustainable development, Uzbekistan.*

ЯШИЛ ТРАНСПОРТ ИНФРАТУЗИЛМАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИМКОНИАТЛАРИ

Муминова Дилрабо Рахматуллаевна

*Самарқанд давлат ветеринария медицинаси, чорвачилик ва биотехнологиялар
университети Тошкент филиали ўқитувчиси*

АННОТАЦИЯ. *Ушбу мақолада яшил транспорт инфратузилмасини ривожлантиришининг аҳамияти, асосий йўналишлари ва амалий имкониятлари атрофлича ўрганилган. Муаллиф замонавий экологик талаблар асосида электромобиллар учун зарядлаш станциялари, велосипед ва пиёда йўлаклари, жамоат транспортининг экологик моделлари, шунингдек, транспорт соҳасида рақамлаштиришининг аҳамиятини таҳлил қилади. Мақолада яшил транспортнинг экологик, иқтисодий ва ижтимоий афзалликлари кўрсатиб берилган ҳамда Ўзбекистонда ушбу соҳани ривожлантиришининг истиқболли йўналишлари ёритилган. Тадқиқот натижалари яшил транспорт инфратузилмасини барқарор*

ривожлантириши миллий иқтисодиёт самарадорлигини ошириши ва экологик барқарорликни таъминлашга хизмат қилишини асослайди.

КАЛИТ СЎЗЛАР. *Яшил транспорт, экотранспорт, электромобил, зарядлаш станцияси, велосипед инфратузилмаси, пиёда йўлаклари, жамоат транспорти, экология, углерод чиқиндилари, рақатлаштириши, барқарор ривожланиши, Ўзбекистон.*

КИРИШ

Сўнгги йилларда жаҳонда экологик барқарорликни таъминлаш, иқлим ўзгариши хавфларини камайтириш ва аҳоли турмуш сифатини яхшилаш мақсадида "яшил иқтисодиёт" тамойилларига асосланган транспорт сиёсатини жорий этишга бўлган қизиқиш ортиб бормоқда. Транспорт соҳаси умумий парник газлари чиқиндисининг 20–25 фоизи учун жавобгар бўлганлиги сабабли, яшил транспорт инфратузилмасини ривожлантириш барқарор иқтисодий ўсишнинг асосий йўналишларидан бири бўлиб қолмоқда.

Ушбу мақолада яшил транспорт инфратузилмасининг мазмуни, унинг ривожлантириш имкониятлари, афзаллиги, амалий механизмлари ҳамда Ўзбекистон шароитидаги истикболлари атрофлича ёритиб берилди.

Яшил транспорт инфратузилмаси – бу атроф-муҳитга зарар етказмайдиган, кам энергия сарфлайдиган, углерод чиқиндиларини минимал даражага туширувчи замонавий транспорт воситалари ва уларни қўллаб-қувватловчи техник, технологик ва ташкилий инфратузилмалар мажмуасидир.

Унинг асосий элементлари куйидагилардир:

- Электромобиллар учун зарядлаш станциялари
- Велосипед йўлаклари ва велосипед жалб қилиш тизимлари
- Жамоат транспортини рақамлаштириш ва экологик тозалаш
- Электр автобус ва электробус деполари
- Қайта тикланувчи энергия манбаига уланган транспорт инфратузилмаси
- Пиёдалар учун қулай ва хавфсиз пиёда йўлаклари

Яшил транспорт инфратузилмасини ривожлантириш зарурати

Яшил транспортга ўтишнинг асосий сабаблари:

1. Экологик афзаллик – ҳавонинг ифлосланиши камаяди, углерод изи қисқаради.
2. Иқтисодий самарадорлик – электромобиллар эксплуатацияси арзон, энергия сарфи кам.
3. Шаҳар муҳитини яхшилаш – тирбандликлар камаяди, шовқин даражаси пасаяди.
4. Соғлиқни сақлашда ижобий таъсир – аҳоли орасида юрак-қон томир касалликлари камаяди.

5. Рақамлаштириш ва инновациялар ривож – "ақли транспорт" тизимлари пайдо бўлади.

Ривожлантириш имкониятлари

1. Электромобил инфратузилмасини кенгайтириш

- Қувватлаш станцияларини шаҳар марказлари, йўл ёнлари, турар-жой массивлари ва йирик савдо марказларида жойлаштириш

- Қайта тикланувчи энергия (куёш, шамол) асосида ишлайдиган зарядлаш пунктлари ташкил этиш

- Электромобил хариди ва фойдаланишини солиқ имтиёзлари орқали рағбатлантириш

2. Экологик жамоат транспортини жорий қилиш

- Электробус ва гибрид автобуслар паркларини янгилаш

- Трамвай ва метрополитенлар кенгайтириш

- Жамоат транспортда "ақли" тўлов ва бошқарув тизими

3. Велосипед инфратузилмасини ривожлантириш

- Алоҳида велосипед йўлакларини барпо этиш

- Велосипедни ижарага бериш (bike-sharing) тизимларини кўпайтириш

- Велосипед учун хавфсиз парковкалар яратиш

4. Пиёдалар инфратузилмасини яхшилаш

- Пиёда йўлакларини кенгайтириш ва модернизация

- Пиёда хавфсизлигини таъминлаш учун "ақли светофор" тизимлари

- Тирбанд ҳудудларда автотранспорт ҳаракатини чеклаш

5. Логистика ва транспортда рақамлаштириш

- Электрон логистика тизимлари (e-logistics)

- Маршрутларни оптималлаштириш

- Ҳавога чиқиндиларни реал вақтда мониторинг қилиш

Ўзбекистонда яшил транспорт инфратузилмасини ривожлантириш истиқболлари

Ўзбекистонда энергия самарадорлиги, экологик тозалик ва рақамлаштириш бўйича амалга оширилаётган ислохотлар яшил транспорт инфратузилмаси ривожини учун катта имкониятлар яратади.

Амалдаги имкониятлар:

1. Кўп миқдорда куёш энергиясидан фойдаланиш имкони – зарядлаш станциялари учун қулай манба.

2. Шаҳарларда жамоат транспортини янгилаш дастури – электробус ва CNG автобуслар жорий қилинмоқда.

3. Тошкент, Самарқанд, Бухоро каби туризм марказларида велосипед инфратузилмасини кўпайтириш.

4. Электромобилларга боғлиқ божхона имтиёзлари – бозор улушининг ошишига олиб келмоқда.

5. "Яшил макон", "Яшил энергия" дастурлари билан уйғун ривожланиш.

Истиқболли йўналишлар:

- Қувватлаш станциялари сонини барча шаҳарларда кўпайтириш

- Электр такси хизматларини жорий этиш

- Экологик "яхлит транспорт концепцияси"ни яратиш

- Қишлоқ жойларда электр скутер ва велосипедлардан фойдаланишни рағбатлантириш

ХУЛОСА

Яшил транспорт инфратузилмасини ривожлантириш миллий иқтисодиётнинг барқарор

ўсиши, аҳоли турмуш сифатининг ошиши ва экологияни муҳофаза қилишда муҳим аҳамиятга эга. Ушбу соҳадаги инвестициялар нафақат экологик, балки иқтисодий ва ижтимоий фойда келтиради.

Ўзбекистонда мавжуд имкониятлар ушбу соҳани жадал ривожлантиришга қўл келади ва келгусида мамлакатни минтақадаги экологик барқарор транспорт тизимига эга етакчи давлатлардан бирига айлантериши мумкин.

АДАБИЁТЛАР:

1. <https://lex.uz/docs/7463047?ONDATE=08.08.2025>
2. https://president.uz/uz/pages/view/strategy?menu_id=144
3. <https://devos.uz/files/1811.pdf>
4. <https://belgium.mfa.uz/news/33274?language=uz>
5. <https://innoist.uz/index.php/ist/article/view/729?articlesBySimilarityPage=2>